

CYNGOR SIR CEREDIGION COUNTY COUNCIL

Deddf Llywodraeth Leol (Amrywiol) 1976

Rhan II

Deddf Cyfrifoldebau Heddluoedd Trefol 1847

Deddf Cydraddoldeb 2010

Amodau Hwyluso Mynediad ar gyfer Cerbydau Dynodedig

Nod yr Awdurdod Trwyddedu yw sicrhau, lle y bo hynny'n rhesymol ymarferol, fod holl breswylwyr Ceredigion yn cael mynediad dibynadwy i drafnidiaeth ddiogel o fewn yr Awdurdod.

"Mae tua phumed o bobl y DU yn anabl. Mae'r Adran Gwaith a Phensiynau'n amcangyfrif bod dros 10 miliwn o bobl anabl ym Mhrydain ar hyn o bryd, y mae 4.6 miliwn ohonynt yn hŷn nag oedran pensiwn y wladwriaeth. Mae saith can mil yn blant. Ceir unigolyn anabl yn un o bob pedwar aelwyd; ac mae amcanestyniadau'r Swyddfa Ystadegau Gwladol yn dangos cynnydd clir ym mhoblogaeth y DU hyd at 2031. Hefyd, rhagwelir y bydd 27 miliwn o bobl dros 50 oed erbyn 2031. Mae cyfraddau anabledd yn codi gydag oedran, ac mae rhai amcangyfrifon yn rhagweld cynnydd o 69 y cant dros yr 20 mlynedd nesaf yn nifer y bobl sy'n wynebu anabledd" (*Ymgynghoriad yr Adran Drafnidiaeth ar wella Mynediad i Dacsis, Chwefror 2009*)

Diben yr amodau hyn yw hwyluso mynediad i gerbydau trwyddedig (cerbydau hacni a hurio preifat) ar gyfer defnyddwyr cadair olwyn a phobl ag anabledau a/neu namau. Felly, mae'n bwysig canolbwyntio ar y gwasanaeth y mae ein diwydiant Hacni a Hurio Preifat yn ei ddarparu drwy wella mynediad i dacsis fel y gall holl breswylwyr Ceredigion gael lefel gydradd o wasanaeth a mynediad gwell i swyddi, gwasanaethau, cyfleusterau hamdden a rhwydweithiau cymdeithasol.

Bwriedir i'r Polisi hwn weithio ochr yn ochr â'r Polisi Cyffredinol ar Drwyddedu Cerbydau Hacni a Hurio Preifat, a dylid ei ddarllen ar y cyd â'r Polisi hwnnw. Dylid cyfeirio at yr amodau sy'n ymwneud â'r math o gerbyd sy'n drwyddedig neu y gellir ei drwyddedu (h.y. Cerbyd Hacni neu Hurio Preifat)

Gall yr Awdurdod Trwyddedu, wrth gymeradwyo trwydded cerbyd hacni, o dan Ddeddf Cyfrifoldebau Heddluoedd Trefol 1847, atodi amodau y mae'n eu hystyried yn rhesymol o angenrheidiol. Yn ogystal â'r amodau hyn ac, wrth ddilyn Deddf Cydraddoldeb 2010, ni chymeradwyir trwydded i gerbyd at ddibenion arbennig oni bai fod y cerbyd yn cydymffurfio â'r amodau a nodir yn y polisi cyffredinol a'r amodau hwyluso mynediad a osodir gan yr Awdurdod.

Dosbarthiad Cerbydau:

Gall y mathau canlynol o gerbydau gael eu trwyddedu fel Cerbydau Hacni neu Hurio Preifat gan gymryd eu bod yn cydymffurfio â'r holl ofynion statudol cyfredol ar gyfer cerbydau modur a'r gofynion anstatudol a osodir gan yr Awdurdod Trwyddedu:

- **Categori M1:** Cerbydau wedi'u dylunio a'u hadeiladu i gario teithwyr ac sy'n cynnwys dim mwy nag wyth sedd yn ychwanegol at sedd y gyrrwr.
- **Categori M2:** Fel arfer, ni fyddai modd trwyddedu cerbyd categori M2 fel cerbyd hacni neu hurio preifat oni bai ei fod wedi'i addasu i'w gymeradwyo fel cerbyd categori M1.
- **Categori N1:** Cerbydau wedi'u dylunio a'u hadeiladu i gario nwyddau sydd â màs o ddim mwy na 3.5 tonnall ac sydd wedi'u haddasu i gario hyd at wyth [8] teithiwr.

Ardystiad Cerbydau

Gall yr ystod ganlynol o ardystiad/dogfennaeth gael ei derbyn gan yr Awdurdod Trwyddedu ar yr adeg y caiff y cerbydau eu trwyddedu ar yr amod bod y dogfennau wedi cael eu cyhoeddi gan y corff ardystio perthnasol yn dilyn archwiliad o addasiad(au) diweddaraf y cerbydau:

- i) Cadarnhad o gydymffurfiaeth Cymeradwyaeth Wirfoddol i Gerbydau Sengl (VSVA)
- ii) Cadarnhad o gydymffurfiaeth Cymeradwyaeth Wirfoddol i Gerbydau Unigol (VIVA)
- iii) Tystysgrif Addasrwydd Cychwynnol (COIF)
- iv) Cymeradwyaeth Math Cerbyd Cyfan Ewropeaidd (EWVTA)

Cerbydau mynediad i gadeiriau olwyn a cherbydau at ddibenion arbennig

Manyleb:

- i) Rhaid i bob cerbyd a addaswyd neu a newidiwyd i gludo defnyddwyr cadeiriau olwyn basio archwiliad ar gyfer Cymeradwyaeth Wirfoddol i Gerbydau Unigol (VIVA), a bydd angen cyflwyno'r dogfennau DVSA/VOSA perthnasol (gweler uchod) sy'n profi'r gymeradwyaeth honno i'r awdurdod trwyddedu wrth gyflwyno'r cerbyd am drwydded am y tro cyntaf a phob tro y gwneir cais i'w hadnewyddu wedi hynny.
- ii) Ni ddylid gosod na chario offer a/neu osodiadau y tu mewn na'r tu allan i gerbyd trwyddedig ac eithrio'r rheini a gymeradwyr gan y corff ardystio perthnasol. Er enghraifft: Mae gwregys diogelwch yn un sy'n bodloni Safonau Prydeinig neu Ewropeaidd, neu'r cyfwerth, a amlinellir yn Rheoliadau Adeiladu a Defnydd 47, wedi'i osod yn gywir yn gweithio'n briodol ac yn arddangos 'e' neu 'E' wedi'i ddilyn gan rif neu 'nod barcud' BS. Dylai gorffeniad gwrth-lithro fod ar bob arwyneb y gallai defnyddiwr cadair olwyn ei ddefnyddio, a dylid ei gynnal felly.
- iii) Dylai fod cyngor digonol, gweladwy yn y cerbyd i ddefnyddwyr cadair olwyn a'r gyrrwr ar leoli cadeiriau olwyn a defnyddio offer sefydlogi cadeiriau olwyn a systemau diogelu defnyddwyr.
- iv) Ar y tu allan i'r cerbyd dylid dangos yn glir fod y cerbyd yn cynnig mynediad i gadeiriau olwyn: caiff arwydd a ddyluniwyd gan yr Awdurdod Trwyddedu ei roi ger unrhyw fynedfa i ddefnyddwyr cadair olwyn.
- v) Rhaid i'r gair 'TACSI' neu 'TAXI' fod wedi'i brintio'n glir ar y golau to, gyda'r gair hwnnw'n wynebu ymlaen. Bydd y gair i'w weld yn glir gyda'r dydd a'r nos i ddangos bod y Cerbyd Hacni ar gael i'w hurio. Ni ddylai golau to gael ei osod ar gerbyd Hurio Preifat.

- vi) Rhaid i gerbydau sydd ag offer codi gydymffurfio â LOLER (rheoliadau gweithrediadau codi ac offer codi) cyfredol. Mae rhagor o wybodaeth ar gael gan yr Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch neu drwy ddilyn y ddolen hon:
<http://www.hse.gov.uk/pubns/indg339.pdf>

Cymeradwyaeth Wirfoddol i Gerbydau Unigol

Nid yw addasiadau i gerbydau, megis newid sy'n ei wneud yn wahanol i fanyleb wreiddiol y gweithgynhyrchwr, neu ryw fath o addasiad i gludo defnyddwyr cadair olwyn neu deithwyr ag anghenion arbenigol, fel arfer wedi'u cwmpasu gan brofion MOT safonol, felly mae'n hanfodol at ddibenion diogelu'r cyhoedd fod yr holl addasiadau i gerbydau'n cael eu harchwilio gan awdurdod cymwys megis DVSA (VOSA gynt) i sicrhau bod yr addasiad/au, dyluniad a'r adeiledd yn ddiogel, yn addas at y diben ac yn bodloni'r holl reoliadau cerbydau a diogelwch ffyrdd perthnasol. Un enghraifft lle nad yw addasiad i gerbyd wedi'i gwmpasu gan feini prawf archwilio MOT yw lle bo lifft wedi'i osod at ddefnydd teithwyr. Caiff y lifft ei archwilio a'i brofi i safonau LOLER gan berson cymwys cyn cael ei ardystio'n ddiogel ac yn addas ar gyfer gwasanaeth.

Bydd cerbydau a drwyddedwyd yn flaenrol o dan gynllun Cymeradwyaeth Wirfoddol i Gerbydau Sengl (VSVA) VOSA yn parhau'n ddilys ac ni fydd angen archwiliad VIVA pellach oni bai fod y cerbyd hwnnw heb gael ei addasu ymhellach ers cyhoeddi'r ddogfen cadarnhau cydymffurfiaeth VSVA. Os mai dyma'r achos, bydd angen iddo gael ei gyflwyno i'w archwilio o dan y cynllun VIVA cyfredol.

Mae angen dogfen cadarnhau cydymffurfiaeth archwiliad IVA VOSA ar gerbydau teithwyr sydd wedi'u haddasu a/neu eu newid ar yr adeg y cânt eu trwyddedu. Rhaid cyflwyno dogfen cydymffurfiaeth VSVA a/neu VIVA i'r Awdurdod Trwyddedu ar y dyddiad y cyflwynir y cerbyd i'w drwyddedu am y tro cyntaf ac ar gyfer pob adnewyddiad wedi hynny. Rhaid i ddogfen cydymffurfiaeth VSVA a/neu VIVA fod ar gael i'w harchwilio gan swyddog awdurdodedig neu gwnstabl.

Seddi â blaenoriaeth a gofod i deithwyr â lefelau symudedd is

- i) O dan y gyfraith, rhaid i glustogau seddi â blaenoriaeth, gan eu mesur o'r arwyneb fertigol ar hyd blaen y sedd gan basio drwy ganol yr arwyneb yr eisteddir arno, fod o leiaf 220mm ar y naill ochr.
- ii) Rhaid bod digon o le ar gyfer ci tywys o dan, neu'n agos at, o leiaf un o'r seddi â blaenoriaeth. Ni ddylai'r gofod hwn ffurfio rhan o'r eil.
- iii) Lle bo sedd wedi'i symud er mwyn cario defnyddiwr cadair olwyn; rhaid i'r gofod hwnnw fod ar gael yn barhaol ar gyfer defnyddwyr cadair olwyn a rhaid i bwyntiau gosod y seddi a symudwyd gael eu blocio'n barhaol neu fel arall eu hanalluogi i foddhad yr Awdurdod Trwyddedu.
- iv) Rhaid i'r seddi wynebu ymlaen neu yn ôl. Ni ddylai teithwyr, gan gynnwys y rheini sy'n teithio ar eu heistedd yn eu cadeiriau olwyn, wynebu i'r ochr wrth deithio yn y cerbyd.

Harneisiau a Gwregysau Diogelwch

Mae gwregysau diogelwch i'r anabl yn wregysau diogelwch neu'n harneisiau sydd wedi'u dylunio neu eu haddasu'n benodol at ddefnydd oedolyn neu berson ifanc sy'n dioddef o nam corfforol neu feddyliol ac ni chânt eu defnyddio ond gan berson o'r fath.

- i) Bydd gofod i gadeiriau olwyn yn cynnwys y canlynol:
 - a) System diogelu cadeiriau olwyn a'u defnyddwyr sy'n cydymffurfio ag eitem 19 Cyfarwydddeb 2007/46/CE, Ychwanegiad XI, Atodiad 3;
NEU
 - b) System ddiogelu yn cynnwys:
 - i) System sefydlogi cadeiriau olwyn 4-pwynt sy'n addas at ddefnydd cyffredinol gan gadeiriau olwyn; a
 - ii) System diogelu defnyddwyr cadair olwyn sy'n cynnwys o leiaf dri phwynt angori i ddarparu system i ddal y pelfis a'r torso uchaf.
- ii) Rhaid i'r holl wregysau i bobl anabl fod wedi'u gosod yn ddiogel ar y cerbyd a gweithredu yn ôl y bwriad.
- iii) Rhaid i unrhyw harneisiau neu wregysau a aseindir i gerbyd arddangos yn barhaol rif plât mynegai'r cerbyd hwnnw, ac ni ddylent gael eu trosglwyddo na'u benthyca i gerbyd arall.

Dyletswyddau'r Gyrrwr

Mae'r Awdurdod Trwyddedu'n ceisio sicrhau, lle y bo hynny'n rhesymol ymarferol, fod gyrrwyr cerbydau dynodedig a drwyddedir gan yr awdurdod hwn yn ddigon cymwys i gludo teithwyr mewn modd diogel a phriodol.

Mae Adrannau 165, 166 a 167 Deddf Cydraddoldeb 2010 yn rhoi dyletswyddau ar yrwyr wrth iddynt gario teithwyr anabl. I sicrhau bod gyrrwyr yn deall ac yn cyflawni'r dyletswyddau hyn, mae'r Awdurdod Trwyddedu wedi nodi'r amodau hyn, sy'n ategu Deddf Cydraddoldeb 2010. Mae'n bwysig deall nad yw anabledau bob amser yn weladwy. Efallai na fydd yn amlwg ar unwaith fod gan deithiwr ofynion arbennig. Mae mynediad corfforol i ddefnyddwyr cadair olwyn yn fater pwysig, ond nid yw mynediad i gerbyd ond yn rhan o'r gwasanaeth y mae angen i gerbyd dynodedig a gyrrwr ei ddarparu.

Gofal Priodol

- i) Mae'n ddyletswydd ar y gyrrwr i arfer gofal ac amynedd priodol wrth gludo teithwyr. Rhaid i'r gyrrwr ystyried unrhyw anabled neu nam wrth gludo'r teithiwr a chynnig cymorth fel y bo'n briodol ac yn ôl yr angen.
- ii) Rhaid i yrwrwr a gweithredwr cerbyd sicrhau bod eu teithwyr yn cael eu cario'n ddiogel ac yn rhesymol gyffyrddus, p'un ai a oes anabled neu nam ar y teithiwr ai peidio sy'n effeithio ar ei weithgareddau bob dydd.
- iii) Rhaid i yrwrwr cerbyd dynodedig gyflawni adran benodol o hyfforddiant MIDAS, a ddarperir gan Dîm Iechyd a Diogelwch Corfforaethol yr Awdurdod Lleol ar hyn o bryd. Os yw'r Tîm Iechyd a Diogelwch Corfforaethol yn fodlon bod gyrrwr, ar ôl iddo gyflawni'r hyfforddiant, yn gymwys i gludo defnyddiwr cadair olwyn yn ddiogel ac yn briodol a defnyddio rampiau, harneisiau ac offer arall yn fedrus, cyflwynir tystysgrif iddo. Caiff logo ei roi ar fathodyn y gyrrwr a fydd yn galluogi teithwyr i nodi gyrrwr sydd wedi'i hyfforddi. Bydd gyrrwr cerbyd dynodedig hefyd wedi'i restru ar y rhestr cerbydau dynodedig felly mae'n hanfodol bod perchennog y cerbyd yn cyflwyno i'r Awdurdod enwau'r gyrrwyr hynny sydd wedi'u haseinio i yrru'r cerbyd hwnnw.

Rhaid i yrwyr cerbydau â mynediad i gadeiriau olwyn:

- i) Fod yn hollol gyfarwydd â'r dull cywir o weithredu'r rampiau, y lifftiau a'r systemau diogelu cadeiriau olwyn sydd wedi'u gosod yn y cerbyd,
- ii) Sicrhau bod yr holl gadeiriau olwyn wedi'u sefydlogi gan ddefnyddio system ddiogelu gymeradwy a bod brecio'r cadeiriau olwyn ar waith cyn i'r cerbyd ddechrau symud,
- iii) Sicrhau bod unrhyw gadeiriau olwyn, offer a theithwyr yn cael eu cario mewn modd nad yw'n debygol o achosi unrhyw berygl i unrhyw deithiwr yn unol â Rheoliadau Cerbydau Ffordd (Adeiladu a Defnydd)1986,
- iv) Sicrhau bod y teithiwr yn gallu dewis parhau i eistedd yn ei gadair olwyn i gyflawni'r daith a bod y gadair olwyn wedi'i gosod yn ddiogel yn y cerbyd,
- v) Sicrhau y gall y teithiwr ddewis eistedd mewn sedd safonol ac y caiff ei helpu i mewn i'r sedd os oes angen ac, os felly, rhaid i'r gyrrwr wneud darpariaeth i gario'r gadair olwyn a pheidio â chodi unrhyw dâl ychwanegol am wneud hynny.

Cŵn Cymorth

- i) Bydd y gyrrwr, ar gais, yn cludo ci tywys, ci clywed neu unrhyw gi cymorth arall, a hynny am ddim.

Mae cŵn cymorth fel arfer yn ymddwyn yn dda iawn, ond dylai gyrrwyr sicrhau eu bod yn gyfarwydd ag agweddau sy'n ymwneud â diogelwch o ran cludo cŵn cymorth. Ceir canllawiau ar wefan Guide Dogs: <https://www.guidedogs.org.uk/services/guide-dog-services/assistance-dog-travel-guide/travel-by-car#.VYv-spaD67R>

Teithwyr â Nam ar y Golwg

- i) Ar gyfer teithwyr â nam ar y golwg, rhaid i'r gyrrwr ddatgan i'r teithiwr hwnnw y pris a gofnodir ar y mesurydd tacsï ar ddechrau a diwedd y daith a darparu derbynneb ysgrifenedig a fydd yn nodi diwrnod, dyddiad ac amser y daith, y swm a dalwyd, enw'r gyrrwr a lleoliad dechrau a diwedd y daith.
- ii) Lle y bo'n ofynnol, dylid rhoi llaw'r person â nam ar y golwg ar y drws agored a rhoi gwybod iddo ble mae'r to i osgoi anaf i'r teithiwr hwnnw.
- iii) Dylid dweud wrth y teithiwr i ba gyfeiriad y mae'r cerbyd yn wynebu,
- iv) Lle y bo'n bosibl, dylid sicrhau bod teithwyr â nam ar y golwg yn cael eu gollwng mewn man diogel, lle na fyddant mewn perygl o gerbydau eraill,
- v) Lle y bo'n ofynnol, dylid bob amser roi gwybod i'r teithiwr lle y mae ar ddiwedd y daith ac i ba gyfeiriad y mae'r cerbyd yn wynebu. (e.e. "Rydyn ni ar ben ucha'r Stryd Fawr yn Aberystwyth gyferbyn â'r Safle Bws Parcïo a Theithio")

Teithwyr â Nam ar y Clyw

- i) Siaradwch yn glir ac edrychwch ar y teithiwr wrth siarad fel y gall ddarllen eich gwefusau os yw'n gallu gwneud hynny,
- ii) Sicrhewch fod y teithiwr yn gwybod eich bod wedi deall ei gyfarwyddiadau a'ch bod yn gwybod i le y mae'r teithiwr am fynd.

Cymorth Symudedd

- i) Rhaid i'r gyrrwr, p'un ai a yw'r teithiwr yn gofyn am gymorth ai peidio, gynnig cymorth o'r fath yn ôl yr angen i alluogi'r teithiwr i fynd i mewn i'r cerbyd neu allan ohono,

- ii) Yn achos teithiau a drefnwyd ymlaen llaw, dylai'r gweithredwr sy'n derbyn yr archeb ofyn a oes gan y teithiwr unrhyw ofynion arbennig; h.y. darpariaeth ar gyfer ci tywys neu gadair olwyn. Ar yr un pryd, dylai'r teithiwr hefyd nodi os oes ganddo unrhyw ofynion arbennig.

Prisiau

- i) Oni bai y trefnir hynny ymlaen llaw, ni all gyrrwr cerbyd dynodedig godi tâl ar deithiwr am fwy na'r swm a ddangosir ar y mesurydd tacsî, waeth beth fo namau neu nodweddion corfforol y teithiwr, neu am gymorth i lwytho'r cerbyd neu gario cŵn cymorth.

Esemptiadau

- i) Bydd gyrrwyr yn hysbysu'r awdurdod trwyddedu a'u cyflogwr os oes unrhyw gyflwr meddygol sydd ganddynt eisoes a allai effeithio ar eu gallu i gludo cŵn cymorth a/neu deithwyr â gofynion arbennig.
- ii) Gallai esemptiadau meddygol mewn perthynas â chludo pobl anabl a/neu gludo unrhyw gŵn cymorth fod yn berthnasol i yrrwyr newydd neu bresennol sy'n dioddef o gyflyrau meddygol penodol. Os yw'r gyrrwr yn dioddef o unrhyw gyflwr meddygol sy'n effeithio ar ei allu i gludo pobl anabl a/neu gi cymorth o unrhyw fath, rhaid iddo ddarparu tystiolaeth i'r awdurdod trwyddedu fod ganddo broblem benodol i fod yn gymwys ar gyfer esemptiad o'r fath drwy dystysgrif feddygol a gyhoeddir gan ei Ymarferydd Cyffredinol,
- iii) Rhaid i'r dystysgrif esemptiad fod ym meddiant y gyrrwr bob amser tra ei fod yn ymgymryd â'i ddyletswyddau a bod ar gael i swyddog awdurdodedig ei archwilio unrhyw bryd.

Geirfa

Cerbyd â mynediad i gadeiriau olwyn

Nodir "cerbyd â mynediad i gadeiriau olwyn" yn y categori "Cerbyd at Ddibenion Arbennig" fel y'i diffinnir gan Gyfarwyddeb 2007/46/CE yr UE, ac mae'n golygu: "cerbydau o adeiledd Categori M1 neu sydd wedi'u haddasu'n arbennig i allu cludo o leiaf un person yn eistedd yn ei gadair olwyn wrth deithio ar y ffordd".

Cerbyd at Ddibenion Arbennig

Mae Cyfarwyddeb 2007/46/CE yr UE yn diffinio cerbyd at ddibenion arbennig fel: "Cerbyd y bwriedir iddo gyflawni swyddogaeth lle mae angen trefniadau a/neu offer corfforol arbennig".

Cerbyd Dynodedig

Cerbyd sydd wedi'i drwyddedu gan yr Awdurdod sy'n cynnig mynediad i gadeiriau olwyn neu sydd wedi'i addasu neu ei adeiladu'n benodol i gludo teithwyr ag anabledd neu nam.

Rhestr Cerbydau Dynodedig

Rhestr ar gyfer y cyhoedd sy'n cynnig gwybodaeth am gwmnïau a allai gynnig math penodol o gerbyd neu yrrwr hyfforddedig i deithiwr sydd â gofynion penodol.

Defnyddiwr cadair olwyn

Yn golygu person sydd, oherwydd cyfyngiadau ar ei allu i gerdded neu gyfyngiadau corfforol eraill, yn gaeth i gadair olwyn neu'n dibynnu arni at ddibenion symudedd.

Gwregysau i bobl anabl

Mae gwregysau diogelwch i'r anabl yn wregysau diogelwch neu'n harneisiau sydd wedi'u dylunio neu eu haddasu'n benodol at ddefnydd oedolyn neu berson ifanc sy'n dioddef o nam corfforol neu feddyliol ac ni chânt eu defnyddio ond gan berson o'r fath.

Ci Cymorth

Ystyr Ci Cymorth yw unrhyw gi sydd wedi'i hyfforddi'n unigol i wneud gwaith neu gyflawni tasgau er budd unigolyn ag anabledd, gan gynnwys anabledd corfforol, synhwyaidd, seiciatrig, deallusol neu feddyliol arall.

Yr Adran Drafnidiaeth

Un o Adrannau'r Llywodraeth sy'n gweithio gydag Awdurdodau Lleol, asiantaethau a phartneriaid i gefnogi a datblygu'r rhwydwaith trafnidiaeth yn y DU.